

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Forum Miast Partnerskich w Kostrzynie nad Odrą”

10 maja 2014 r. z okazji dziesięciolecia członkostwa Polski w Unii Europejskiej, w murach Europejskiego Centrum Spotkań w Kostrzynie nad Odrą, odbyła się międzynarodowa konferencja „Forum Miast Partnerskich”. Spotkanie odbyło się dzięki pomocy finansowej ze strony Ministerstwa Spraw Zagranicznych¹.

Forum miało charakter panelu dyskusyjnego i służyło zaprezentowaniu osiągnięć Polski, województwa lubuskiego oraz Kostrzyna nad Odrą w ciągu ostatnich dziesięciu lat polskiego członkostwa w Unii Europejskiej. Podczas spotkania zaprezentowane zostały miasta partnerskie Kostrzyna nad Odrą, zalety wynikające ze współpracy transgranicznej i międzynarodowej, a także przygotowanie województwa lubuskiego do współpracy międzynarodowej opartej na wymianie doświadczeń oraz przepływie towarów i osób.

Nad organizacją konferencji czuwała Agnieszka Tatała-Żurawska – kierownik Biura Integracji Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą. Była ona moderatorem spotkania. Forum podzielono na kilka bloków tematycznych obejmujących: dziesięcioletnią historię polskiego członkostwa w Unii Europejskiej, blok poświęcony województwu lubuskiemu – strategia budowy szlaków komunikacyjnych, omówienie walorów gospodarczych i turystycznych województwa, przedstawienie strategii rozwoju współpracy zagranicznej województwa lubuskiego oraz ostatni blok tematyczny przedstawiający Kostrzyn nad Odrą, jego miasta partnerskie i ich współpracę z gospodarzem konferencji.

Konferencję otworzyło przemówienie prof. Dariusza Rosatego, wieloletniego ministra spraw zagranicznych, eurodeputowanego, byłego posła w polskim parlamencie. Profesor Rosati w formie syntetycznego wykładu przedstawił zmiany, jakie nastąpiły w Polsce po przystąpieniu kraju do Unii Europejskiej. Podkreślił, że „spotkanie w Kostrzynie było skutkiem idei budowania w Europie jedności, współpracy i pokoju”. Wymienił kilka znaczących korzyści, jakie Polska osiągnęła dzięki uczestnictwu w unijnej rodzinie. Główne z nich to: „korzyści ekonomiczne, polityczne, współpraca Polski w ramach grupy Wyszehradzkiej oraz Trójkąta Weimarskiego, co przyczyniło

¹ Kostrzyn nad Odrą znalazł się w gronie laureatów konkursu zorganizowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które przyznało Kostrzynowi na zorganizowanie forum ponad pięćdziesiąt tysięcy złotych.

się do silniejszej pozycji naszego kraju podczas decydowania o kierunkach działania Wspólnoty Europejskiej, a także korzyści związane z bezpieczeństwem, jakie niesie za sobą członkostwo w pokojowo nastawionej Unii Europejskiej dbającej o interesy i poczucie stabilizacji swoich członków”.

W nawiązaniu do sytuacji panującej za wschodnią granicą Polski profesor Rosati wspomniał, że Unia Europejska odgrywa również, a może przede wszystkim „rolę strażnika bezpieczeństwa swoich członków. Było tak już w chwili jej tworzenia, w świecie odbudowującym się po drugiej wojnie światowej. Niestety pokój w Europie w ostatnim czasie został ponownie zaburzony. Było to zaskoczeniem zwłaszcza dla krajów starej Unii Europejskiej. Po siedemdziesięciu latach pokoju doszło w Europie do aneksji terytorium suwerennego państwa (Ukraina). To pierwszy taki przypadek od zakończenia II wojny światowej. Krajom takim jak Polska, w sposób szczególny zależy na gwarancji bezpieczeństwa. Członkostwo kraju w NATO oraz intensywne działania na rzecz utrzymania i pogłębienia solidarności wewnątrz Europy dają dodatkowe wsparcie. Oprócz tego istnieje pogląd, że rozwój Europy warunkuje stały rozwój polityki ekonomicznej. Solidarność powinna istnieć również w rozumieniu bezpieczeństwa militarnego, ekonomicznego i surowcowego. Polska działa na rzecz stworzenia we Wspólnocie Europejskiej skutecznej polityki wobec krajów trzecich. Unia Europejska to gospodarczy gigant, który niestety nie odnosi większych sukcesów na polu polityki zagranicznej”. Referent wskazał, że według niego „działania polskiego rządu odnoszą jednak skutki, a inicjatywa mająca na celu budowanie unii energetycznej została wstępnie zaakceptowana przez wszystkie państwa członkowskie, mimo iż jej finalizacja to wciąż długi proces. W ramach unii energetycznej musiałaby być zbudowana sieć wzajemnej wymiany energii oraz przede wszystkim wspólnego negocjowania umów energetycznych z państwami spoza Unii Europejskiej. Obecnie dochodzi do dyskryminowania krajów Unii, głównie przez Gasprom. Dlatego też tak ważne jest zainicjowanie unii energetycznej w Europie”. Prelegent przypomniał, że „agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainie pokazała państwom zachodniej Europy, że rosyjski partner jest nieprzewidywalny i należy zabezpieczyć się od nadmiernej od niego zależności”. Słowa profesora Rosatego zrobiły duże wrażenie na gościach, którzy w pełni popierali idee bezpieczeństwa i współpracy w Europie. Kostrzyńskie forum nabrało poniekąd charakteru panelu dyskusyjnego na temat wzajemnego wspierania się państw Unii Europejskiej oraz pretendujących do członkostwa w strukturach unijnych. Dla przedstawicieli ukraińskiego Sambor słowa Dariusza Rosatego były dużym pokrzepieniem i potwierdzeniem słuszności pretendowania Ukrainy do wstąpienia do Unii Europejskiej. Także przedstawiciele mołdawskiego Floresti zostali utwierdzeni w słuszności współpracy z państwami Zjednoczonej Europy.

Kolejny blok tematyczny otworzyło wystąpienie poseł Krystyny Sibińskiej (PO). Wystąpienie pani poseł przedstawiało infrastrukturę drogową województwa lubuskiego. Na kolejnych slajdach autorka omówiła długoletnie programy budowy głównych szlaków drogowych biegnących przez teren ziemi lubuskiej. Jednym z zasygnalizowanych wątków była budowa obwodnicy Kostrzyna nad Odrą oraz plan wybudowania kolejnego mostu drogowego przez Odrę, stanowiącego przejście graniczne i drogę transportową dla towarów wytwarzanych na terenie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Kontynuacją debaty na temat województwa lubuskiego było przedstawienie współpracy międzynarodowej regionu, jego walorów gospodarczych i turystycznych. Temat ten omówiony został przez wicewojewodę lubuskiego – Macieja Szykułę i uzupełniony przez Henryka Macieja Woźniaka – doradcę wojewody lubuskiego do spraw gospodarczych. Obaj prelegenci zwracali uwagę, że w województwie lubuskim od kilku lat notowany jest dynamiczny rozwój potencjału intelektualnego, prężnie rozwijają się Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim, Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie i Wyższa Szkoła Zawodowa w Kostrzynie nad Odrą. Władze samorządowe starają się, aby „następował transfer wiedzy i nauki do gospodarki”. Henryk Maciej Woźniak przedstawił strategię rozwoju współpracy zagranicznej województwa lubuskiego. Strategia ta, według doradcy wojewody, opiera się na „wspólnych inicjatywach z partnerami zagranicznymi, udziale w organizacjach międzynarodowych oraz potencjale intelektualnym”.

Formalnie województwo lubuskie ma podpisane następujące umowy o współpracy z regionami w: Niemczech, Federacji Rosyjskiej, na Ukrainie, we Włoszech, Chinach, Republice Mołdawii, Republice Białorusi, na Słowacji i we Francji. Warto dodać, że najwięcej samorządów z obszaru województwa lubuskiego swoją współpracę koncentruje w Saksonii i Brandenburgii. Jest to naturalne ze względu na położenie regionu. Samorządowcy są bardzo aktywni na tej płaszczyźnie, a swoich partnerów mają nawet w Stanach Zjednoczonych, Chinach i Meksyku.

Podczas konferencji szczegółowo omówiono współpracę województwa lubuskiego z jego partnerami na wschodzie Europy. Temat ten poruszony został przez Stanisława Tomasza Domaszewskiego ze Stowarzyszenia Polska-Wschód. Współpracę opartą głównie na wymianie doświadczeń politycznych, gospodarczych i społecznych charakteryzują jednoczesne wymiany młodzieży, która poza miastami partnerskimi odwiedza również ważne i ciekawe dla danego regionu miejsca turystyczne. Budowana jest przez to więź pomiędzy narodami, co w przyszłości może się przyczynić do nawiązania ściślejszych stosunków gospodarczych oraz pokojowego nastawienia względem siebie. Istotnym partnerem współpracy Polska-Wschód jest Uniwersytet Zielonogórski, który

prowadzi na swoich wydziałach naukę języka rosyjskiego – zapomnianego w Polsce przez ostatnie dwadzieścia lat, a istotnego ze względu na bliskie sąsiedztwo narodów się nim posługujących. Zielona Góra to również miejsce organizacji Festiwalu Piosenki Rosyjskiej, w którym udział biorą nie tylko Rosjanie, ale i inne narodowości, w tym też Polacy. Ze względu jednak na dosyć sceptyczne stosunki z Rosją za sprawą sytuacji geopolitycznej na Ukrainie w tym roku Festiwal może nie dojść do skutku.

Ważnym i ciekawym wystąpieniem podczas spotkania było przemówienie dra Petera Kohnerta – przedstawiciela ministerstwa gospodarki i spraw europejskich landu Brandenburgia, który przypomniał słuchaczom na samym wstępie, jak wiele lat temu ówczesny kanclerz Niemiec, Gerhard Schroeder, wyrażał się sceptycznie wobec przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Dr Kohnert wyraźnie podkreślił, że „dziś Niemcy nie wyobrażają sobie współpracy w ramach Wspólnoty Europejskiej bez Polski”. Momentem przełomowym w historii współpracy obu partnerów było przy tym wycofanie wojsk radzieckich z terytorium wschodnich Niemiec oraz Polski. Następnym istotnym elementem współpracy to ten na płaszczyźnie gospodarczej. Pomiedzy Polską a Niemcami występuje nieustający przepływ towarów i osób. Polacy chętnie osiedlają się w Niemczech, a Niemcy coraz chętniej kupują polskie produkty. Działalność gospodarcza Polaków w landzie Brandenburgia sięga pięciu procent całej zarejestrowanej przedsiębiorczości. To tyle samo, ile zsumowana działalność gospodarcza wszystkich innych narodowości w tym landzie. Polacy w Brandenburgii to ogromny potencjał, także ilościowy, gdyż jest tam ich ponad dwanaście tysięcy. Stąd też stosunki z Polską są dla władz regionu bardzo istotne. Przedstawiciele landu współtworzą komisję niemiecką przy rządzie RP, uczestniczą we współpracy pomiędzy służbami: policją czy strażą pożarną, jak również posiadają swoje stałe przedstawicielstwa w Szczecinie, Wrocławiu oraz Poznaniu. W województwie lubuskim brak takiego przedstawicielstwa, ale jak tłumaczą władze Brandenburgii, nie jest ono potrzebne ze względu na bliskość lubuskiego partnera.

Trzeci etap konferencji obejmował prezentację poszczególnych miast partnerskich Kostrzyna nad Odrą. Pierwsza prelekcja dotyczyła najbliższego sąsiada i partnera Kostrzyna – miasta Seelow. Swoją region przedstawił burmistrz Seelow – Jörg Schröder. Znaczną część swojego wystąpienia Schröder poświęcił historii miasta i regionu, która w dużej mierze związana jest z historią Kostrzyna. Seelow stanowi „bramę” do Doliny Odry, przez co w ostatnich dniach II wojny światowej zostało ono zniszczone w siedemdziesięciu pięciu procentach. Ta miejscowość jest poza tym mniejsza od Kostrzyna i liczy około pięciu tysięcy siedmiuset mieszkańców. Jej burmistrz opowiadał podczas konferencji o odbudowie wielu zabytków miasta, w tym domu szwajcarskiego, którego renowacja możliwa była dzięki współfinansowaniu projektu z funduszy Unii

Europejskiej. Miasto Seelow stawia na rozwój społeczny, czego rezultatem są nowo wybudowane przedszkola, dom opieki dla seniorów, a także budynki przystosowane na potrzeby osób niepełnosprawnych. Władze miasta starają się przy tym stale zapobiegać dużemu bezrobociu (14%), co finalnie zaowocowało otwarciem centrum kształcenia zawodowego oraz parku przemysłowego, zagospodarowanego obecnie w czterdziestu procentach. Seelow chce przy tym korzystać z doświadczeń gospodarczych Kostrzyna i w miarę możliwości podejmować wspólne kroki marketingowe promujące region gospodarczy obu miast.

W połowie konferencji na dłuższą chwilę głos zabrał burmistrz Kostrzyna nad Odrą dr Andrzej Kunt. Wystąpienie burmistrza odnosiło się do poprzednich prelekcji oraz stanowiło tło do dalszej dyskusji na temat partnerstwa międzynarodowego.

Doktor Andrzej Kunt dobitnie zaznaczył, że „rozwój współpracy międzynarodowej jest jednym z kluczowych priorytetów polityki Kostrzyna nad Odrą”. Miasto prowadzi działania ukierunkowane na nawiązywanie, utrzymanie i pogłębianie kontaktów z partnerami z całej Unii Europejskiej oraz państw stowarzyszonych lub pretendujących do stowarzyszenia z Unią Europejską. Do tych celów miasto wykorzystuje środki pochodzące z projektów Unii Europejskiej takich, jak: Program Polska-Brandenburgia, INTERREG III B, Comenius, czy też Europa dla Obywateli.

Partnerstwo międzynarodowe realizowane przez miasta nie zawsze zakrojone jest na dużą skalę. Czasami, jak również w Kostrzynie nad Odrą, współpraca służy realizacji konkretnych projektów. Taki typ współpracy łączy Kostrzyn nad Odrą i włoskie Piazzola sul Brenta. Oba regiony wymieniają się doświadczeniami związanymi z organizacją dużych imprez masowych. Współpracę opartą na konkretnej dziedzinie można przedstawić również na przykładzie instytucji edukacyjnych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorstw. Partnerstwo nie ogranicza się do miast, ale skierowane jest na konkretne przedsięwzięcia, stowarzyszenia. W tym wypadku przykładem jest Peitz, z którym Kostrzyn współpracuje głównie na płaszczyźnie kontaktów pomiędzy twierdzami. Kostrzyńska twierdza od kilku lat jest nieustannie rewitalizowana. Dzieje się tak głównie za sprawą środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Doktor Andrzej Kunt pochwalił współpracę z sąsiadami ze wschodu. Szczególnego znaczenia nabrał region samborski, z którego pochodzi wielu byłych i aktualnych mieszkańców Kostrzyna. Kostrzyn – będący w 1945 r. wymarłym miastem – po wojnie został zasiedlony osobami pochodzącymi z regionu lwowskiego i samborskiego. Ze względu na te powiązania władze Kostrzyna nad Odrą wspierają istniejącą w Sambor polską szkołę oraz Dom Polski – prężnie działający ośrodek polonijny.

Gospodarz konferencji podczas swojego wystąpienia nawiązał do opisanych w dalszej części projektów „Baltic Fort Route” oraz „Forte Cultura”. Kostrzyn nad Odrą jest liderem obu tych projektów, dzięki czemu część pieniędzy pochodząca z budżetu tych przedsięwzięć może być przeznaczana na cele własne miasta związane z zachowaniem dziedzictwa historycznego i kulturowego. Z pierwszego projektu wykonano rewitalizację Bramy Berlińskiej w Twierdzy Kostrzyn, a z drugiego wybudowana zostanie mała przystań prowadząca do Twierdzy. Wykonany zostanie również model 3D kostrzyńskiej Twierdzy.

Kolejne wystąpienie dotyczyło Sambor. O mieście i regionie Samborskim opowiadał Włodzimierz Daciuk – sekretarz rady miasta Sambor. Na początku swojego wystąpienia sekretarz wyraził ubolewanie nad sytuacją polityczną i militarną w swoim kraju, przy czym ton jego wypowiedzi wskazywał na sympatyzowanie z ideą Unii Europejskiej.

Sambor to dosyć duże, liczące ponad trzydzieści cztery tysiące mieszkańców miasto, mające budżet mieszczący się w granicach trzydziestu jeden milionów złotych. Władze miasta starają się zjednać sobie zagranicznych inwestorów, a wynik ich działań to czternaście milionów dolarów bezpośrednich inwestycji zagranicznych w ubiegłym roku. Miasto ma bogatą historię związaną z regionem wileńskim, a także pełną polskich akcentów. Sambor to jedno z najstarszych miast w dawnej Galicji Wschodniej, położone na lewym brzegu Dniestru. Daciuk z dumą relacjonował, że w Samborze istnieje Dom Polski zrzeszający Polaków mieszkających w regionie oraz upamiętniający losy tych, którzy żyli tam przed wywiezieniem na ziemie obecnej zachodniej Polski w wyniku zmiany granic po II wojnie światowej. Z historycznego okresu miasta pochodzi sieć podziemnych przejść znajdujących się pod kompleksem miejskim. Władze Sambora pragną poddać ten zabytek wnikliwej analizie historycznej, a następnie udostępnić zwiedzającym jako obiekt turystyczny.

Ze względu na korzystne położenie geograficzne i transport zapewniający łatwy dostęp do rynków krajowych i międzynarodowych miasto Sambor ma szansę wzbudzić zainteresowanie ze strony inwestorów zagranicznych. Oprócz tego oferuje ono stosunkowo wysoki poziom wykwalifikowanej kadry pracowniczej i rozbudowany system szkolnictwa zawodowego. Istnieje tam też szeroka sieć szkół, które kształcą specjalistów w zakresie budownictwa, przetwórstwa spożywczego i przemysłu lekkiego. Ukraina to wielkie przestrzenie, które widać w regionie samborskim. Potencjalni inwestorzy znajdują w Samborze wiele niewykorzystanych terenów optymalnych pod inwestycje wraz z kadrą gotową podjąć pracę w regionie. Realizowana przez miasto polityka aktywnie stymuluje podmioty gospodarcze do długoterminowych inwestycji wpływających korzystnie na rozwój gospodarczy, który jako jedyny przyczynia się do poprawy życia mieszkańców miasta i stanowi podwaliny do rozwoju innych dziedzin

życia. Obecnie prężnie rozwija się tu przemysł spożywczy i przetwórczy oraz powstają liczne projekty inżynieryjne, przy czym Sambor to jednocześnie wykwalifikowana kadra niemal każdego szczebla pracowniczego. Największy nacisk kładzie się jednak w mieście na przemysł meblowy, który wspierany jest najintensywniej.

Następny referat burmistrza Grigore Cojocar u dotyczył mołdawskiego Floresti. Jest to trzynastotysięczne mołdawskie miasto powiatowe, w skład którego wchodzi siedemdziesiąt cztery miejscowości liczące łącznie osiemdziesiąt cztery tysiące mieszkańców. Floresti boryka się z problemami, takimi jak bezrobocie czy migracja ludności do krajów sąsiedzkich lub wysokorozwiniętych państw zachodnioeuropejskich. Oprócz tego, miasto cechuje słaba infrastruktura miejska, co charakterystyczne jest dla krajów rozwijających się, jak np. Ukraina. Obecni inwestorzy Floresti to głównie Amerykanie i Niemcy, którzy przekazali sprzęt jednostkom zapewniającym bezpieczeństwo i porządek. Przed miastem stoją podobne wyzwania i problemy, jakie stały przed Polską w latach dziewięćdziesiątych. Podobieństw jest dużo, choćby słaba infrastruktura drogowa, czekające na modernizację sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz znaczna przewaga zatrudnienia w sektorze rolniczym. Widać jednak, że kraj jest na dobrej drodze, co potwierdza podpisanie przez Mołdawię umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Floresti stara się zachęcić zagranicznych przedstawicieli do inwestowania na swoim terenie oraz jednocześnie uczyć od partnerów, w tym Kostrzyna, który mieszkańcy chętnie odwiedzają, uczestnicząc w licznych imprezach kulturalnych. Występy mołdawskich zespołów na kostrzyńskich scenach, w szczególności grupy Izvoras, mocno utkwily w pamięci mieszkańców Kostrzyna. Floresti to miasto również bardzo ciekawe pod względem turystycznym, które może się pochwalić wiekowymi klasztorami, malowniczymi cerkwiami oraz obiektami upamiętniającymi poległych podczas wojny w Afganistanie i nad Dniestrem. Podsumowując swoje wystąpienie, burmistrz Floresti zachęcał do odwiedzania i inwestowania w gminie, zwłaszcza na terenie parku przemysłowego znajdującego się w jej obrębie.

Kończąca forum prezentacja dotyczyła włoskiego regionu i miasta Piazzola sul Brenta położonego we Włoszech w sąsiedztwie Wenecji. Historia i współczesny koloryt miejscowości w dużej mierze związane są z rodziną Contarini, która niegdyś władała Piazzolą. Obecnie można podziwiać willę rodziny, która stanowi atrakcję turystyczną miasteczka oraz przyciąga artystów i rozsławia region. Niegdyś klan Contarini zatrudniał znaczną część mieszkańców regionu w swoich fabrykach, co przyczyniło się do przekształcenia miejscowości z rolniczej w przemysłową i spowodowało znaczne jej wzbogacenie. We włoskim miasteczku urodzili się i wychowali znani artyści m.in. Andrea Mantegna, który później tworzył i żył w Padwie i Weronie. Pomimo zaledwie jedenastotysięcznego zaludnienia Piazzola może się pochwalić organizacją corocznego

międzynarodowego festiwalu muzycznego Hydrogen, który łączy ją z Kostrzynem nad Odrą, goszczącym od wielu lat Przystankiem Woodstock. Wśród wielu zalet włoskiego miasta jego burmistrz wymienił „otwartość i pełne poparcie władz i mieszkańców dla integracji europejskiej oraz współpracy międzynarodowej”. Włodarz wspominał również o kryzysie ekonomicznym i strukturalnym, który dotyka Europę i który jest jego zdaniem do przezwyciężenia za pomocą jedynych racjonalnych środków, jakimi są „ściśła współpraca i integracja”.

Z uwagi na skrótowy charakter tego sprawozdania przebieg spotkania zaprezentowany został w mocno okrojonej formie. Konferencja ze względu na ciekawą formułę, międzynarodowy skład i rocznicowy charakter stanowiła duże wydarzenie dla Kostrzyna nad Odrą. Całości forum przysłuchiwali się przedstawiciele Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, radni miejscy, dziennikarze Radia Zachód, TVP Gorzów oraz członkowie delegacji zagranicznych. Przebieg i wyniki obrad zostały opisane w biuletynie pokonferencyjnym wydanym w pięciu językach (niemieckim, włoskim, ukraińskim, mołdawskim i polskim) przez Urząd Miasta Kostrzyn nad Odrą.

W forum nie wzięli udziału przedstawiciele innych miast partnerskich Kostrzyna – Peitz i Berlin Spandau. Ośrodki te utrzymują z Kostrzynem głównie współpracę na płaszczyźnie wymiany wiedzy i doświadczeń dotyczących twierdz obronnych, znajdujących się na terenie tych miast oraz na terenie starego miasta w Kostrzynie nad Odrą.

Kostrzyn nad Odrą, 10 maja 2014 r.

Paweł Gondek